

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

" 25" *Perju* 2018

Curriculumul disciplinar

F.08.O.010 Solfegii. Armonia II

Specialitatea
21540 Dirijare Corală

Calificarea
265227 Dirijor

Chișinău, 2018

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

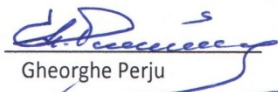
Ivancenco Valentina, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Manoila Iana, profesor, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Aprobat de:

Consiliul metodic-științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

"25" *Perju* 2018

Recenzenți:

Butucel Zinona, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”;

Rusu Angela, profesor, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic
<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională.....	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	5
IV. Administrarea modulului	6
V. Unitățile de învățare	6
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	8
VII. Studiu individual ghidat de profesor.....	9
VIII. Lucrările practice recomandate	10
IX. Sugestii metodologice	11
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	13
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	17
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	17

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului. Curriculumul disciplinar la *Solfegii. Armonia II* este document normativ și un instrument didactic pentru pregătirea specialiștilor în domeniul de educație *Arte*, specialitatea *Dirijare corală*, în instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar.

Cursul de *Solfegii. Armonia II* se studiază în mod obligatoriu în cadrul întregului sistem de instruire muzicală. Modelul curricular al disciplinei urmărește progresul achizițiilor pe durata celor patru ani de studiu.

Obiectul de studiu al disciplinei *Solfegii. Armonia II* face parte din componenta fundamentală în formarea profesională fiind bazat pe concepte specifice compartimentului muzical-teoretic. Acest concept asigură continuitatea firească în dezvoltarea competențelor profesionale și se oferă în regim obligatoriu pe tot parcursul ciclului de învățământ artistic. Pentru a realiza cu succes această ofertă educațională, este necesar să se creeze un mediu educațional adecvat, calitativ și productiv, centrat pe elev.

Funcțiile Curriculumului de bază sunt:

- act normativ al procesului de predare - învățare, evaluare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional;
- competență de bază pentru elaborarea manualelor, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- profesorilor din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar, domeniul de educație *Artă*;
- autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- elevilor care își fac studiile la specialitatea în cauză;
- membrilor comisiilor de identificare, evaluare și recunoaștere a rezultatelor învățării.

Curriculumul disciplinar *Solfegii. Armonia II* este adresat cadrelor didactice, pentru care respectivul document va servi drept orientare în proiectarea didactică și reper în desfășurarea unui demers didactic creativ. Curriculumul actual permite o abordare flexibilă și implică o libertate a profesorului în selectarea demersului didactic, a conținuturilor și proiectării individuale a activităților educaționale.

Scopul studierii acestui modul constă în formarea și pregătirea specialistului în domeniul dat. În cadrul cursului se studiază elementele fundamentale ale muzicii în vederea dezvoltării aptitudinilor și capacităților muzicale, care în ansamblu contribuie la formarea viitorului dirijor.

Curriculumul având ca scop formarea la elev a unui compartiment specific specialității, reprezintă o structură didactică unitară din punct de vedere tematic, atât pentru instruirea teoretică, cât și pentru cea practică. Acest modul formează și dezvoltă la elev un nivel înalt al cunoștințelor speciale în domeniul disciplinelor muzical-teoretice.

În procesul instruirii profesorii vor acorda atenție cu preponderență dezvoltării prin muzică vie a auzului melodic, armonic, polifonic și a simțului ritmic al elevului. Abilitățile practice se consolidează prin solfegierea exercițiilor conform materialelor curriculare, analiza auditivă, notarea dicteului muzical,

asigurând acumularea progresivă și temeinică a cunoștințelor și deprinderilor de specialitate. Disciplina *Solfegii. Armonia II* reprezintă un proces de studiu complex, bazat pe module tematice și ore practice în cadrul cărora elevii vor aplica cunoștințele achiziționate.

Unitățile de curs, ce în mod obligatoriu certifică disciplina până la demararea procesului de instruire a curriculumului în cauză sunt:

- Teoria muzicii (curs liceal);
- Armonia (curs liceal)
- F.07.O.009 Solfegii. Armonia I.

II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională

Misiunea strategică a disciplinei este de a contribui la definirea personalității artistice a viitorului muzician și om de cultură, la specializarea elevilor în domeniul artei prin însușirea de cunoștințe teoretice solide și dezvoltarea de abilități practice. Formarea și consolidarea competențelor profesionale vor permite absolvenților integrarea pe piața muncii sau continuarea studiilor prin programele de licență, masterat și doctorat.

Competența profesională a instrumentistului reprezintă un sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare și mobilizate prin contexte și mijloace specifice de realizare, adaptate nivelului cognitiv al elevului.

Un rol considerabil în formarea traseului profesional al viitorului dirijor îi revine disciplinei *Solfegii. Armonie II* care are la bază abordarea materialului expus sub aspectele achiziționării cunoștințelor teoretice și intonării/interpretării, audierii/analizării și notării celor studiate.

Studiul unității de curs *Solfegii. Armonia II* oferă elevilor oportunitatea operării practice la nivel de însușire a limbajului muzical universal, cu ajutorul căruia se pot lectura, intona, analiza relațiile între sunetele muzicale, începând cu notația și evoluând spre exerciții complexe și elemente de armonie, obținând echivalența între activitatea de cunoaștere și cea artistică.

Realizarea eficientă a obiectivelor specialității le permite absolvenților obținerea calificării de dirijor, o integrare socio-profesională și dezvoltarea unei cariere de succes, care îl caracterizează ca o persoană inteligentă, armonios dezvoltată.

III. Competențele profesionale specifice disciplinei

Cunoștințele obținute la *Solfegiu. Armonia II* sunt predestinate explicării unor variate tipuri de concepte, situații, procese sau proiecte asociate domeniului de dirijare corală.

CS1. Corelarea efectului expresiv al lucrărilor –interpretate la specialitate cu elementele limbajului armonic studiate;

CS2. Valorificarea elementelor limbajului armonic cu semnificație de legătură și desfășurare a discursului muzical ;

CS3. Integrarea elementelor limbajului armonic studiate în aplicații practice specifice de interpretare și recunoaștere;

CS4. Valorificarea creativă a elementelor de limbaj asimilate.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				
		Prelegeri	Practică			Lucrul individual
VIII	90	15	45	30	ex	3

V. Unitățile de învățare

Actualmente, în uzul științific (referitor la terminologie), intră și inovațiile savanților occidentali (români, polonezi, germani etc.) Totodată, se manifestă tendință de a găsi în domeniul *teoriei muzicii* un echilibru dintre lexicul tradițional și cel nou.

Unități de competență	Unități de conținut
1. Principii de studiere ale sistemului cromatic. Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite	
<p>UC1. Corelarea efectului expresiv al lucrărilor – interpretate la specialitate cu elementele limbajului armonic studiate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice cu privire la inflexiunile modulatorii; - dobândirea priceperii de utilizare a datelor teoretice; - descifrarea practică a exemplelor muzicale din manuale, crestomații și creații muzicale; - dezvoltarea capacităților de recunoaștere a inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale interpretate; - dobândirea priceperii de interpretare la pian a diverselor formule, succesiuni armonice din tema respectivă. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Procedeele de trecere dintr-o tonalitate în alta. Noțiuni generale. Inflexiuni modulatorii (modulații pasagere), modulația, modulația definitivă, contrapunere; 1.2. Diatonica și semnificația ei în discursul muzical; 1.3. Inflexiunile și semnificațiile lor în desfășurarea formelor muzicale; 1.4. Tonalitățile înrudite de gradul I (unu). Selectarea tonalităților la gradul I (unu). 1.5. Mijloacele inflexiunilor modulatorii. Dominantele și subdominantele secundare. Conducerea vocilor. 1.6. Condițiile metrice, locul utilizării inflexiunilor modulatorii în creațiile muzicale și teme pentru armonizare; 1.7. Inflexiunile în turații și cadențele evitate; 1.8. Acordurile de pasaj în anturajul acordurilor secundare; 1.9. Salturile admise la înlănțuirea dominantelor secundare cu tonicile provizorii; 1.10. Trecerea unui acord de septimă de dominantă în alt acord de septimă de dominantă (prin tonalitățile din cvintă în cvintă perfectă inferioară), conducerea vocilor; 1.11. Noțiuni teoretice cu privire la sistemul cromatic; 1.12. Inflexiunile cromatice în modulațiile de gradul I de înrudire intonate și apreciate la auz; 1.13. Solfegii la 2-3 voci cu cromatisme episodice, sunete cromatice de pasaj și auxiliare; 1.14. Solfegiu armonic la 4 voci (construirea și interpretarea succesiunilor acordice cu inflexiuni).
2. Secvențe (progresii) cromatice. Intonarea elementelor specifice ale limbajului muzical în cadrul activităților practice.	

<p>UC2. Valorificarea elementelor limbajului armonic cu semnificație de legătură și desfășurare a discursului muzical:</p> <p>- înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice însușite la curs cu privire la aprecierea progresiilor cromatice;</p> <p>- dezvoltarea capacității de recunoaștere a progresiilor cromatice;</p> <p>- dobândirea priceperii de utilizare practică a progresiilor cromatice prin armonizarea temelor, interpretarea la pian, analiza exemplurilor muzicale;</p> <p>- dobândirea priceperii de formare și interpretare a progresiei cromatice.</p>	<p>2.1. Noțiuni generale. Definiția;</p> <p>2.2. Clasificarea progresiilor (diatonice, cromatice, modulante sau transponente);</p> <p>2.3. Intervalul de transpunere a progresiei diatonice, cromatice, modulante; Realizarea progresiei în modul minor;</p> <p>2.4. Structura modelului și raportul funcțional în progresiile cromatice;</p> <p>2.5. Progresiile cromatice și inflexiunile; Condițiile metrice ; Progresia ca procedeu de desfășurare a perioadei;</p> <p>2.6. Gamele cromatice majore și minore, cu identificarea și intonarea lor;</p> <p>2.7. Sunete cromatice în modurile major și minor luate lin și prin salt;</p> <p>2.8. Secvențele melodice cu cromatism și sunete neacordice intonate în diferite tonalități;</p> <p>2.9 Alterația treptelor instabile care stau la baza formării acordurilor dublei dominante:</p> <p>- major –treptele II și IV urcate, VI coborâtă;</p> <p>- minor treapta IV urcată.</p> <p>2.10.Aspectul metro-ritmic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - măsurile compuse – 6/8, 6/4, 9/8, 12/8; - măsurile mixte – de 5,6, 8 timpi; - tipuri complexe de sincope, diviziuni excepționale.
<p>3. Modulația, clasificările ei . Modulația funcțională în tonalitățile înrudite. Recunoașterea auditivă.</p>	
<p>UC3. Integrarea elementelor limbajului armonic studiate în aplicații practice specifice de interpretare și recunoaștere:</p> <p>-înțelegerea, aprofundarea datelor teoretice cu privire la procedeele de trecere în altă tonalitate;</p> <p>- formarea capacității de recunoaștere a acestui procedeu în exemple muzicale;</p> <p>- însușirea datelor teoretice cu privire la clasificarea modulației;</p> <p>- dezvoltarea capacității de formare și apreciere a modulației funcționale;</p> <p>- dobândirea priceperii de armonizare a temei propuse;</p> <p>- dezvoltarea priceperii de apreciere a modulației funcționale în creațiile muzicale și în analiza auditivă;</p> <p>- formarea priceperii de aplicații practice a temei însușite prin: interpretare, intonare, notare de dicteuri muzicale, analiza exemplurilor.</p>	<p>3.1. Noțiuni generale;</p> <p>3.2. Clasificarea modulațiilor :</p> <ul style="list-style-type: none"> • funcțională, • prin tonalități tranzitorii; • enarmonice; • contrapunere; <p>3.3. Raportul funcțional al tonalităților;</p> <p>3.4. Acordul comun; Numărul acordurilor comune între tonalitățile: paralele, cu diferență de un semn de alterație și cu diferență de patru semne de alterație;</p> <p>3.5. Acordul modulant și selectarea lui; Cadențele modulațiilor;</p> <p>3.6. Etapele de realizare a unei modulații :</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentarea tonalității inițiale, • introducerea acordului comun, • plasarea acordului modulant, • formarea cadenței de încheiere; <p>3.7. Modulațiile în direcția tonalităților grupului de dominantă (în modul major și minor); egalarea funcțională; acordul modulant;</p> <p>3.8. Modulațiile în direcția tonalităților grupului de subdominantă (în modul major și minor); egalarea funcțională; acordul modulant;</p> <p>3.9. Inflexiunile în tonalitatea acordului comun; turația</p>

	<p>frigică în modulații.</p> <p>3.10. Exerciții cu aplicarea diverselor forme de lucru pentru completarea auzului muzical;</p> <p>3.11. Tipurile de dicteuri muzicale de diferite niveluri de dificultate;</p> <p>3.12. Procedeele de dezvoltare a memoriei muzicale și a auzului interior (memorarea fragmentelor muzicale și a succesiunilor de acorduri);</p> <p>3.13. Solfegiu armonic în practici auditive.</p> <p>3.14. Improvizația la tematica propusă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - melodică, - ritmică, - armonică; <p>3.15. Schițe melodico-acordice pe baza unui suport armonic dat.</p> <p>3.16. Modalități de variere și transformare a unei teme muzicale.</p>
4. Dezvoltarea capacităților creative în baza materialului studiat.	
<p>UC 4. Valorificarea creativă a elementelor de limbaj asimilate:</p> <p>- identificarea aptitudinilor componistice;</p> <p>- cultivarea și dezvoltarea capacităților creative ale elevilor.</p>	<p>4.1. Noțiuni generale despre forma muzicală și elementele ei (motiv, frază, propoziție, perioadă, forma bipartită simplă).</p>

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
Semestrul VII	Prelegeri		Practică/ Seminar		
1.	<i>Principii de studiere ale sistemului cromatic. Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite.</i>	30	10	15	5
2.	<i>Secvențe (progresii) cromatice. Intonarea elementelor specifice ale limbajului muzical în cadrul activităților practice.</i>	20	8	8	4
3.	<i>Modulația, clasificările ei. Modulația funcțională în tonalitățile înrudite. Recunoașterea auditivă.</i>	30	10	15	5
4.	<i>Dezvoltarea capacităților creative în baza materialului studiat.</i>	10	4	4	2
	Total	90	32	42	16

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produce de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1.Principii de studiere ale sistemului cromatic . Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite			
<p>1.1.Noțiuni generale; 1.2.Mijloacele inflexiunilor modulatorii, dominantele și subdominantele secundare, conducerea vocilor; 1.3.Acordurile de pasaj în anturajul acordurilor secundare; 1.4.Salturile care se formează la înlănțuirea dominantelor secundare cu tonicile lor provizorii (vezi temele 7,12,16,20,21 din manualul Armonia, autor L . Țurcanu); 1.5.Sunele cromatice în modurile major și minor luate lin și prin salt; 1.6. Alterația treptelor instabile care stau la baza formării acordurilor dublei dominante: - major –treptele II și IV urcate, VI coborâtă; - minor treapta IV urcată. 1.7. Înregistrarea pe suport electronic a unor fragmente muzicale.</p>	<p>1.1.Studiu de caz 1.2. Studiu de caz 1.3. Studiu de caz 1.4. Referat 1.5.Reprezentarea grafică a schiței:notarea treptelor cromatice și alterate ale modului major/minor; 1.6. Solfegii la 3-4 voci cu utilizarea treptelor cromatice cu diferit grad de dificultate.</p>	<p>Comunicare Comunicare Comunicare Prezentarea referatului Prezentarea fișei Reprezentarea grafică a schiței; aprecierea intervalurilor la auz</p>	<p>Săptămâna 2 Săptămâna 3 Săptămâna 4 Săptămâna 5</p>
2. Secvențe (progresii) cromatice. Intonarea elementelor specifice ale limbajului muzical în cadrul activităților practice.			
<p>2.1. Clasificarea progresiilor, privire comparativă; 2.2. Trăsăturile comune pentru toate variantele progresiilor și caracteristicile individuale prin care diferă; 2.3. Interpretarea progresiilor cromatice la pian; 2.4. Analiza progresiilor în creațiile muzicale selectate; 2.5. Enarmonismul sunetelor; 2.6. Exerciții de notare proporțională în diferite măsuri; 2.7. Diferența între măsurile binare/ternare, simple/compuse și mixte.</p>	<p>2.1. Studiu de caz 2.2. Studiu de caz 2.3. Proiect individual 2.4. Proiect individual 2.5. Fișă-schemă de sinteză ilustrativă a . acordurilor alterate și nealterate ale dominantei duble în cadențe și în interiorul construcției muzicale. 2.5.Secvențe diatonice și modulante.</p>	<p>Comunicare Comunicare Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului Prezentarea fișei Interpretarea exercițiilor</p>	<p>Săptămâna 6 Săptămâna 7 Săptămâna 8</p>
3.Modulația, clasificările ei . Modulația funcțională în tonalitățile înrudite. Recunoașterea auditivă.			
<p>3.1.Noțiuni generale; Clasificările modulațiilor;</p>	<p>3.1. Studiu de caz 3.2. Studiu de caz</p>	<p>Comunicare Comunicare</p>	<p>Săptămâna 9 Săptămâna 10</p>

Materii pentru studiul individual	Produce de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
3.2. Modulația funcțională în direcția tonalităților grupului de dominantă; 3.3. Modulația funcțională în direcția tonalităților grupului de subdominantă; 3.4. Interpretarea modulațiilor în direcția grupului de subdominantă și dominantă la pian; 3.5. Analiza armonică a creațiilor muzicale selectate. 3.6. Succesiuni de acorduri care conțin inflexiuni și modulații în gradul I de înrudire. 3.7. Notarea unui dicteu melodic tonal/cromatic pe 1 și 2 voci cu dificultăți de cromatisme și alterații; 3.8. Exerciții pentru dezvoltarea auzului .	3.3. Studiu de caz 3.4. Proiect individual 3.5. Proiect individual 3.6. Audierea și aprecierea varietăților modale; 3.7. Executarea exercițiilor specifice în scopul formării auzului melodic, armonic, polifonic interior.	Comunicare Prezentarea proiectului Prezentarea proiectului Aprecierea la auz a elementelor armonice studiate	Săptămâna 11 Săptămâna 12 Săptămâna 13
4. Dezvoltarea capacităților creative în baza materialului studiat.			
4.1. Diversitatea tehnicilor componistice. 4.2. Forme muzicale/schițe aplicate în procesul de improvizare.	4.1. Crearea unui fragment de lucrare muzicală de divertisment pe un text ales. 4.2. Notarea suportului armonic/acordic; 4.3. Compunerea lucrărilor muzicale cu structură simplă.	Prezentarea publică	Săptămâna 14

VIII. Lucrările practice recomandate

În cadrul unității de curs, prevăzute la lecțiile practice, sunt recomandate: rezolvarea unor situații - problemă, studiul de caz, dezbateri la diverse teme propuse de către profesor. Cu acest scop se propun variantele unor conținuturi pentru desfășurarea lor.

Nr. crt.	Unități de învățare	Lucrări practice
1.	Principii de studiere ale sistemului cromatic. Inflexiunile modulatorii în tonalitățile înrudite.	Armonizarea temei (la soprano sau bas); Analiza armonică; Interpretarea la pian a inflexiunilor modulatorii; Solmizarea i fragmentelor muzicale cu efectuarea transpoziției. Asimilarea și notarea exercițiilor cu inflexiuni și modulații.
2.	Secvențe (progresii) cromatice. Intonarea elementelor specifice ale limbajului muzical în cadrul activităților practice.	Armonizarea temei; Analiza armonică; Interpretarea la pian a progresiilor cromatice;

		Solfegiarea și memorizarea fragmentelor muzicale la 1 și 2,3 voci.
3.	Modulația, clasificările ei. Modulația funcțională în tonalitățile înrudite. Recunoașterea auditivă.	Armonizarea temei (la soprano sau bas); Analiza armonică; Interpretarea la pian a modulației funcționale. Realizarea dicteurilor cu diferit grad de dificultate. Solmizarea i fragmentelor muzicale cu efectuarea transpoziției. Lecturarea și notarea exercițiilor cu inflexiuni și modulații.
4.	Dezvoltarea capacităților creative în baza materialului studiat.	Formarea creațiilor muzicale de grad simplu de dificultate.

IX. Sugestii metodologice

În cadrul activităților organizate la ore, elevii și cadrele didactice utilizează practic diverse strategii de învățare, menite să formeze competențe de comunicare eficientă, de creare a unor relații de succes, de explorare a resurselor personale și a carierei.

Procesul de predare/învățare/evaluare a disciplinei *Solfegii. Armonia II* se produce în baza conceptului didactic de abordare și acțiune a resurselor procedurale (forme, metode, mijloace tehnice) și a principiilor didactice utilizate în procesul de vehiculare a conținuturilor în vederea formării competențelor profesionale de specialitate și specifice disciplinei.

Principii didactice:

- realizarea obiectivelor proiectate, însușirea de cunoștințe, formarea de deprinderi și de competențe transversale și profesionale;
- îmbinarea aspectelor de natură teoretică și cultivarea unor abilități legate de realitățile activităților din domeniu;
- structurarea demersurilor educaționale pe concepția *învață acționând* și dezvoltarea unor dexterități de ordin practic;
- valorificarea unor tehnici moderne de instruire, inclusiv de dezvoltare a creativității și a gustului estetic.

Solfegii. Armonia II ca unitate de curs de profil se realizează pe două nivele – informativ-teoretic și formativ-aplicativ:

- **Nivelul informativ teoretic** vizează instruirea, acumularea de cunoștințe, însușirea noțiunilor de specialitate. În urma exersărilor sistematice se formează capacități de intonare și interpretare, de utilizare adecvată a limbajul specific, de lecturare corectă a fragmentelor melodice;
- **Nivelul formativ-aplicativ** presupune formarea atitudinii față de valorile artistice ceea ce contribuie la afirmarea idealului estetic, a capacității de a audia, analiza și a reproduce materialul muzical.

Metodele recomandate pentru a fi utilizate în procesul de predare-învățare sunt: realizarea sarcinilor individuale/de grup sub conducerea cadrului didactic, lucrări practice, lucrări scrise, elaborarea proiectelor de creație.

În proiectarea didactică profesorul se va ghida de prezentul Curriculum, atât în compartimentul competențe, cât și conținuturi recomandate. Structurarea pe semestru a unităților de învățare, a competențelor specifice și finalităților de studii se va realiza la discreția cadrului didactic. Pentru eficientizarea asimilării cunoștințelor și dezvoltarea abilităților practice se propune utilizarea metodelor de predare-învățare activ-participative, printre avantajele cărora se enumeră următoarele:

- Sunt centrate pe elev și activitate;
- Pun accent pe dezvoltarea gândirii, formarea aptitudinilor și a deprinderilor;
- Încurajează participarea elevilor, inițiativa, implicarea și creativitatea;
- Determină un parteneriat profesor-elev prin realizarea unei comunicări multidirecționale.

Parcurgerea acestei căi asigură, pe lângă respectarea specificului disciplinei, achiziții tehnice pentru o bună pregătire de specialitate. Capacitatea de descifrare a partiturilor, de analizare și structurare a lor, numind și respectând elementele de limbaj muzical, reprezintă un suport necesar fiecărui instrumentist.

Metode utilizate în procesul de predare-învățare:

a) Tradiționale:

- demonstrația;
- observația;
- exercițiul;
- descoperirea;
- modelarea;
- brainstorming-ul;
- instruirea programată.

b) Specifice:

- euristică (de descoperire personală);
- metoda asemănării și contrastului;
- analiza muzicală;
- metoda generalizării muzicale;
- metoda stimulării imaginației;
- metoda reinterprețării artistice a muzicii (caracterizări poetice).

Accentul se va pune pe dinamizarea procesului de învățare, pe formarea de competențe specifice, care asigură absolvenților șanse sporite de angajare în câmpul muncii și oportunități de realizare profesională.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Orice proces educațional se finalizează prin *evaluare*, ca o cunoaștere și recunoaștere a rezultatelor procesului de achiziționare și formare. Evaluarea reprezintă un feed-back permanent între agenții procesului educativ, menit să

confirme formarea la elevi a competențelor scontate. Evaluarea competențelor pornește de la definirea clară a acestora, drept capacitate de rezolvare a problemelor într-un context dat. Astfel, componența profesională a muzicologului se referă la capacitatea unui individ de a implica experiența, cunoștințele și abilitățile obținute anterior în activitatea practică.

Axarea procesului de învățare-predare-evaluare pe competențe presupune efectuarea evaluării pe parcursul întregului proces de instruire. Evaluarea continuă va fi structurată în evaluări formative și evaluări sumative (finale). Pornind de la caracterul aplicativ al curriculumului modular, evaluarea va viza mai mult aspectele ce țin de interpretarea creativă a informațiilor și de capacitatea de a rezolva situațiile de problemă.

Pentru a permite o individualizare a evaluării și o motivare suplimentară a elevilor, sarcinile de evaluare formativă vor fi ierarhizate pe grade de dificultate.

Tipurile evaluării:

1. După originea factorilor angajați în procedura de evaluare deosebim:

- **evaluarea internă** (realizată de profesorul care a organizat activitatea didactică);
- **evaluarea externă** (realizată de o altă persoană decât cea care a organizat activitatea didactică cu elevul/elevii evaluați);
- **coevaluarea** (realizată în comun de către profesor și elevi);
- **autoevaluarea** (realizată de cei ce învață);

După momentul efectuării evaluării deosebim:

- **evaluare inițială**, cu funcție predictivă;
- **evaluare continuă**, cu funcție normativă;
- **evaluare finală**, cu funcție cumulativă sau sumativă.

Metodele folosite pentru evaluarea continuă presupun chestionarea orală sau scrisă, lucrările practice, proiectele, testările interactive asistate de calculator. Pentru a eficientiza procesele de evaluare, înainte de a demara evaluările propriu-zise, cadrul didactic va aduce la cunoștința elevilor tematica lucrărilor, modul de evaluare (bareme/grile/criterii de notare) și condițiile de realizare a fiecărei evaluări.

Profesorul este responsabil de selectarea celor mai eficiente metode de evaluare pentru un anumit mod de învățare:

- concentrarea asupra unei evaluări valide și cu impact în procesul de învățare;
- aplicarea evaluării într-un mod adecvat pentru toți cei care învață;
- înregistrarea rezultatelor ca dovadă pentru un audit de calitate.

În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor individuale.

Evaluarea curentă/formativă se va realiza prin diverse modalități: observarea comportamentului elevului, analiza rezultatelor activității elevului, discuția/conversația, prezentarea proiectelor individuale de activitate.

Evaluarea sumativă se realizează la finele fiecărui modul în baza simulării în atelier a unei situații de problemă din contexte profesionale variate, care solicită elevului demonstrarea competenței profesionale. Cadrele didactice vor elabora sarcini prin care vor orienta comportamentul profesional al elevului spre demonstrarea sistemului de cunoștințe și abilități.

Metoda de evaluare este o cale prin care profesorul oferă elevului posibilitate de a demonstra nivelul de stăpânire a cunoștințelor, de forme și dezvoltare a diferitor capacități, de integrare a lor în competențe. Există două categorii de evaluare: **tradiționale** și **complementare**.

Metode tradiționale de evaluare:

- scări de apreciere (foarte bine, bine, mediu, suficient și insuficient);
- chestionare;
- lucrări scrise;
- lucrări practice;
- teste de cunoștințe;
- examene.

Metode complementare de evaluare:

- *observarea sistematică a comportamentului elevilor* (fișă de evaluare, scara de clasificare, lista de verificare);
- *portofoliul*;
- *autoevaluare*;
- *jurnalul reflexiv*;
- *metoda C.S.E.* (cine sunt eu).

Metodele complementare de evaluare posedă cel puțin două caracteristici importante: permit realizarea evaluării în strânsă legătură cu predarea-învățarea, deseori concomitent cu acestea; se referă la rezultatele obținute pe o perioadă mai îndelungată (competențe, atitudini, interes etc.)

La disciplina *Solfegiu. Armonia II* prin metodele tradiționale (obiectiv-directe) se va evalua:

- ✓ Volumul de cunoștințe teoretice, practice acumulate de elevi;
- ✓ Capacitatea de a interpreta la pian elementele limbajului teoretic studiate în cadrul disciplinei;
- ✓ Cunoașterea bazelor teoretice ale artei muzicale;
- ✓ Capacitatea de analiză/aplicare a cunoștințelor în activitate practică;
- ✓ Performanțele obținute în activitatea de învățare/predare/autoevaluare;
- ✓ Nivelul evoluției în dinamica aptitudinilor muzicale.

Însă prin metode complementare (intuitiv-indirecte) se vor aprecia:

- ✓ Atitudinea elevilor față de arta muzicală, profesia aleasă;
- ✓ Pasiunea pentru muzică;
- ✓ Activitatea extracurriculară;
- ✓ Nivelul general de cunoaștere a evenimentelor actuale: sociale, politice, economice, tehnologice, culturale etc.

Analizei armonice îi revine unul din cele mai importante locuri în studierea cursului *Solfegii. Armonia II*. În datoria pedagogului este de a selecționa corect literatura didactică și de a aplica metoda cea mai rațională pentru efectuarea ei. Cu acest scop, pot fi recomandate pentru utilizare creațiile muzicale întregi sau fragmente din creații muzicale incluse în unele crestomații:

Берков В. *Пособие по гармоническому анализу, М., 1966;*

Привано Н. *Хрестоматия по гармонии, ч. I, Л., 1967; ч. II, Л., 1970;*

Скрёбкова О., Скрёбков С. *Хрестоматия по гармоническому анализу, М., 1978.*

Unele aspecte și indicații metodice referitoare la *analiza armonică*, utilizate mai frecvent în practica pedagogică sunt legate de:

- ✓ Aprecierea tonalității principale, a planului tonal și a devierilor tonal- modale;
- ✓ Examinarea cadențelor, clasificarea lor, relațiile reciproce și rolul oferit în arhitectonica lucrării,
- ✓ Stabilirea corelațiilor dintre linia melodică și limbajul armonic;
- ✓ Aprecierea detaliată a acordurilor (poziția armonică și cea melodică, dublarea sunetelor, răsturnarea etc.), a succesiunilor armonice, raporturilor funcționale dintre acorduri, conducerii vocilor etc.
- ✓ Analiza unor interacțiuni între poziția armonică ale acordurilor și registru;
- ✓ Caracteristica pulsației armonice ce contribuie la formarea conținutului emotiv legată de ritmica și tempoul creației;
- ✓ Aprecierea și explicarea sunetelor neacordice din melodie sau din acompaniament;
- ✓ Analiza facturii.

La disciplina *Solfegii. Armonia II* este planificată și *proba scrisă*.

Exercițiile în scris (tema pentru realizare), se plasează printre formele tradiționale în cursul studierii obiectului. Acestui compartiment îi sunt consacrate mai multe cercetări și indicații metodice, unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină. Reieșind din principiile metodice de armonizare a melodiei (vocii superioare sau basului) putem generaliza unele momente ale acestui proces.

- ✓ Exercițiul propus se interpretează (solfegiază) și se analizează ca structură după care se elaborează un plan de care ne conducem în lucru;

Variantă ce ține de: aprecierea și notarea cadenței; evidențierea unor turații armonice specifice; aprecierea salturilor și mișcărilor line; armonizarea integră a exercițiului, interpretarea exercițiului armonizat la pian sau solfegiat în ansamblu cu grupa pentru a audia varianta realizată sau pentru a introduce unele corecțiuni.

- ✓ La realizarea unei teme în scris sau la pian este necesar să fie bine încheată și analizată mișcarea naturală a liniei melodice la diferite voci, pe care o formează consunările armonice;
- ✓ Rezolvând un exercițiu pe patru voci (în stilul acordic sau omofono- acordic), trebuie de ținut permanent cont de faptul că vocilor exterioare (soprano și bas) le revine rolul conducător;
- ✓ Este necesar să se acorde o atenție deosebită și aspectului metro- ritmic al exercițiului. El joacă un rol important la repartizarea funcțională în măsură.
- ✓ Figurația melodică de care elevii iau cunoștință în cadrul analizei armonice, este notată de autor în temele pentru realizare. În datoria pedagogului intră de a le explica elevilor semnificația lor și procedeele de armonizare.

Acestui compartiment îi sunt consacrate mai multe cercetări și indicații metodice. Unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică, sunt indicate în culegerile următorilor autori:

- ✓ Бершадская Т. Лекции по гармонии, Л., 1978;
- ✓ Можжевелов Б. *Гармонизация мелодии*, articolul autorului a fost inclus în culegerea *Теоретические дисциплины в музыкальном училище*, Л., 1977;
- ✓ Степанов А. *Методика преподавания гармонии*, М., 1984;
- ✓ Тюлин Ю., Привано Н. *Теоретические основы гармонии*, М., 1965.

O altă formă de activitate în procesul de instruire, în perioada studierii cursului de *Solfegii. Armonia II* este **interpretarea la pian** a diverselor exerciții, formulelor armonice, succesiunilor de acorduri etc. Unele din ele mai frecvent utilizate în practica pedagogică vor fi demonstrate în literatura de specialitate propusă la disciplină.

Pentru specialitatea *Dirijare Corală* sunt recomandate următoarele **variante ce conțin**:
 construirea unui acord de la sunet sau în tonalitate (cu rezolvarea celor instabile); aprecierea și rezolvarea acordurilor propuse de profesor; interpretarea unor formule armonice din materialul teoretic studiat la moment (cadențelor, turațiilor de pasaj sau auxiliare, turațiilor întrerupte, tetracordului frigid, etc.); interpretarea unor succesiuni armonice mai desfășurate; unei propoziții sau perioadei monotone cu utilizarea procedeeleor armonice diatonice; unei propoziții sau perioadei monotone care include inflexiuni în tonalitățile înrudite; interpretarea unei perioade modulante (cu inflexiuni sau fără); interpretarea progresiilor diatonice, cromatice sau transponente; interpretarea succesiunilor armonice etc.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor sunt prezentate în tabelul de mai jos. În utilizarea metodelor de evaluare este necesar să se țină cont de scopul sarcinii și criteriile de evaluare a produselor solicitate de la elevi:

Nr. crt.	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor
1.	Exerciții sonore	Solfegiere la prima vedere
		Solfegiere la 1-2 voci cu diferit grad de dificultate
		Fredonarea temelor muzicale din repertoriul academic
		Fredonarea temelor muzicale folclorice
		Intonarea modurilor major/minor, populare
		Intonarea treptelor, intervalelor și acordurilor
2.	Chestionarea orală	Aprecierea auditivă a elementelor de limbaj muzical
		Modul de interpretare a rezultatelor
		Corectitudinea răspunsului în raport cu conținuturile predate și obiectivele stabilite
3.	Teste scrise – dicteul muzical	Realizarea dicteurilor la 1-2 voci
		Realizarea dicteurilor cu dificultăți metro-ritmice
		Indicarea corectă a formulelor ritmice excepționale
		Prezentarea și interpretarea rezultatelor
4.	Diagrama evoluției indicatorilor pe calculator	Selectarea corectă a informațiilor necesare
		Formarea adecvată a elementelor diagramei
5.	Fișe de lucru	Corectitudinea și completitudinea formulării răspunsurilor; utilizarea limbajului; rezolvarea corectă a sarcinilor fișei; complexitatea formulării concluziilor
		Elaborarea și structura proiectului, acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Denumire modul	Mijloace recomandate
Pentru orele teoretico-practice	Cabinet acustic, auditoriu cu mobilier, instrument muzical (pian), tablă cu rechizitele necesare, documente școlare (manuale, creații muzicale, caiete), rechizite școlare; registrul profesorului, mijloace tehnice etc.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr.crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată/procurată resursa
1.	Gagim G., Șlehtițchi M. <i>Dicționar de pedagogie muzicală</i> . Chișinău, 1994.	Biblioteca Națională a Republicii Moldova
2.	Gurov L. <i>Teme pentru lucrări scrise la cursul special de armonie</i> . – Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
3.	Negrea M. <i>Tratat de armonie</i> . – București, 1958.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
4.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> . – București, 1994.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
5.	Pașcanu A. <i>Armonia</i> (manual pentru clasele a X-a, XI-a și a XII-a), - București, 1993.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
6.	Țurcanu L. <i>Armonia</i> . – Chișinău, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
7.	Țurcanu L. <i>Solfegiu</i> . Chișinău, 1984.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
8.	Țurcanu L. <i>Solfegiu</i> , p.II, Chișinău, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
9.	Алексеев Б. <i>Гармоническое сольфеджио</i> . – Москва, 1965.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
10.	Алексеев Б. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
11.	Аренский А. <i>Сборник задач(1000)для практического изучения гармонии</i> . – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
12.	Берков В. <i>Гармония</i> . – Москва, 1970.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
13.	Берков В. <i>Пособие по гармоническому анализу</i> . – Москва, 1966.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
14.	Берков В., Степанов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1973.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
15.	Бершадская Т. <i>Лекции по гармонии</i> . – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
16.	Бершадская Т. <i>О методике преподавания гармонии в музыкальных училищах</i> . – Ленинград, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
17.	Дубовский И., Евсеев С., Способин И., Соколов В. <i>Учебник гармонии</i> – Москва, 1969.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
18.	Лопатина Н. <i>Гармонические диктанты</i> . – Москва, 1987.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
19.	Кириллова В., Попов В. <i>Сольфеджио</i> . М., 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
20.	Можжевелов Б. <i>Мелодии для гармонизации</i> . – Москва, 1982.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
21.	Мутли А. <i>Сборник задач по гармонии</i> . – Москва, 1979.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
22.	Мюллер Т. <i>Гармония</i> . – Москва, 1976.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
23.	Мясоедов А. <i>Задачи по гармонии</i> . – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
24.	Мясоедов А. <i>Учебник по гармонии</i> . – Москва, 1980.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
25.	Незванов Б., Лащенкова А. <i>Хрестоматия по слуховому гармоническому анализу</i> . – Ленинград, 1967.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga

26.	Привано Н. <i>Хрестоматия по гармонии.</i> (ч.1 Л, 1967, ч.2 Л, 1970).	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
27.	Скрбкова О., Скрбков С. <i>Хрестоматия по гармоническому анализу.</i> – Ленинград, 1978.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
28.	Способин И. <i>Двухголосное сольфеджио.</i> М., 1977.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
29.	Степанов А. <i>Гармония,</i> – Москва, 1971.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
30.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Задачи по гармонии.</i> – Москва, 1970.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
31.	Тюлин Ю., Привано Н. <i>Учебник гармонии.</i> – Москва, 1964.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
32.	Шаццлло А., <i>Некоторые вопросы методики обучения гармонизации мелодии.</i> – Москва, 1982.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
33.	Шульгин Д., <i>Пособие по слуховому гармоническому анализу.</i> – Москва, 1991.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga
34.	Холопов Ю. <i>Задачи по гармонии.</i> – Москва, 1983.	Biblioteca CEEA Ștefan Neaga